

Remiss av utkast till förordning om en kapacitetsmekanism för elmarknaden

Energimarknadsinspektionen (Ei) stödjer på en övergripande nivå förslaget om en ny förordning om en kapacitetsmekanism för elmarknaden förutsatt att kraven i det europeiska regelverket, för att fortsatt kunna ha en kapacitetsmekanism i form av en strategisk reserv, i Sverige är uppfyllda.

Ei vill särskilt framhålla att kraven på flexibilitetsresurser som ställs i förordningsförslaget riskerar att leda till ojämlika villkor för kapacitetsägare och andra relevanta aktörer, vilket kan hämma både innovation och marknadens dynamik. Dessa krav bör lättas upp och löpande ses över. Därtill anser Ei att det är särskilt viktigt att den föreslagna aktiveringstiden vid anbudsutvärderingen reduceras eftersom den inte är proportionerlig utifrån de operativa förutsättningarna. Av förordningsförslaget bör det också tydligt framgå att en kontinuerlig utvärdering av olika delar av förordningen ska genomföras, särskilt med tanke på att ökad andel flexibilitet i elsystemet, i kombination med alternativa och utvecklande marknadslösningar, över tid lär minska behovet av marknadsinterventioner.

Energimarknadsinspektionens övervägande

Stödberättigande och konkurrensumsatt anbudsförfarande

Av förordningsförslaget framgår att aktiveringstiden är högst 14 timmar för att resursen ska vara tillgänglig klockan 07.00. Eftersom beslut om aktivering fattas redan dagen innan, framstår kravet på en snabb aktiveringstid som mindre kritiskt. Detta väcker frågan om det är rimligt att ge aktiveringstiden en så hög vikt – upp till 30 procent av det totala värdet – vid utvärderingen av anbud. En kortare aktiveringstid motiveras i förordningsförslaget med att det potentiellt ger övriga balansresurser på marknaden mer tid att åtgärda obalanser, vilket i sin tur kan minska behovet av att aktivera den strategiska reserven. Det är dock viktigt att poängtera att aktivering inte är samma sak som dirigering. Eftersom den

strategiska reservens aktivering inte påverkar balansansvarigas situation via grossistmarknaden, förändras inte heller deras ekonomiska incitament att justera sina obalanser. Balansansvariga har redan starka skäl att minimera sina obalanser fram till leveranstimmen, vilket gör att en kortare aktiveringstid sannolikt har begränsad effekt att minska behovet av att aktivera reserven. Ei anser därför att den föreslagna aktiveringstiden vid anbudsutvärderingen bör reduceras eftersom den inte är proportionerlig utifrån de operativa förutsättningarna.

I förordningsförslaget motiveras ett uthållighetskrav på 12 timmar med att effektbristsituationer kan vara upp till 7 timmar, men också upp till 15 timmar över ett dygn. Med förslaget finns en risk att resurser som klarar exempelvis 10 timmar men inte 12 timmar exkluderas, trots att de kan vara värdefulla. Ei anser därför att ett krav på 12 timmars uthållighet kan vara alltför restriktivt och riskerar att utesluta värdefulla resurser såsom distribuerade flexibilitetsresurser. Ei föreslår därför en mer flexibel gräns, där resurser med något lägre uthållighet även kan bedömas som relevanta utifrån ett helhetsperspektiv.

Av förordningsförslaget framgår att resurser vars historiska användning ej kan bedömas inte får delta. Ei ser här en risk att kriteriet kan missgynna nya aktörer och innovationer inom exempelvis förbrukningsflexibilitet. En anpassning kan övervägas för att bättre återspegla den tekniska utvecklingen och nya aktörers potential, exempelvis genom möjliggörande av testperioder, pilotprojekt eller bedömning av teknisk potential utifrån simuleringar.

Vidare anser Ei att förslaget om den lägsta nivån av budstorlek kan erbjuda en balans mellan administrativ enkelhet och möjligheten för olika resurstyper att delta. Den praktiska tillämpningen och eventuella operativa konsekvenser bör dock utvärderas löpande för att säkerställa att inga relevanta resurser missgynnas. En sådan utvärdering skulle förslagsvis kunna ingå i förordningsförslaget.

I förordningsförslaget framgår fördelarna med att kombinera årliga och fleråriga avtal. Ei anser att möjligheten till fleråriga avtal kan leda till att ett större antal och ett bredare spektrum av resurser blir aktuella för deltagande. Det kan dock vara värt att det i förordningen ska framgå att en kontinuerlig utvärdering ska ske. Utvärderingen behöver dels behandla hur kombination av avtal påverkar investeringssignalerna för olika tekniker, dels hur risken för negativa effekter på den ordinarie elmarknadens investeringssignaler kan minimeras.

Angående lämplig längd på fleråriga avtal anser Ei att det är avhängt marknadens funktionssätt och dynamik, marknadsaktörernas riskvilja och möjligheterna för olika resurser, inklusive flexibilitetsresurser, att delta på lika villkor.

Eftersom upphandlingarna av reserven ska ske sekventiellt kan prisbildningen påverkas av att tidigt upphandlade resurser inverkar på senare upphandlingar. Därför kan det vara viktigt att det av förordningen ska framgå att en kontinuerlig utvärdering ska ske om hur upphandlingen kan utformas för att säkerställa kostnadseffektivitet och konkurrensneutralitet över tid. I en sådan utvärdering kan det till exempel vara relevant att analysera hur prisnivåer kan hanteras på ett sätt som förhindrar att extrema priser från tidiga upphandlingar påverkar efterföljande anbud negativt, samtidigt som konkurrensen bibehålls.

I situationer där konkurrensen är begränsad anser Ei att införandet av ett förbestämt högsta tak för pris per megawatt, baserat på förväntade faktiska kostnader, kan vara ett effektivt verktyg för att undvika överkompensation av upphandlade resurser. En sådan mekanism bör dock utformas med stor noggrannhet och kontinuerligt utvärderas för att inte hämma marknadens dynamik och förhindra eventuellt utnyttjande av marknadsmakt.

Metoden för att tilldela kostnaderna för åtgärden till konsumenterna

Under förutsättning att en strategisk reserv införs anser Ei att det är rimligt att avgiften för reserven endast tas ut av balansansvariga för kunder i elområde SE3 och elområde SE4. Samtidigt vill Ei föra fram att dessa kunder redan i dag i slutändan betalar för sina eventuella obalanser.

Om ekonomiska, tekniska och administrativa förutsättningar finns rekommenderar Ei att avgiften tas ut under de timmar då risken för effektbrist är som störst, snarare än ett fast intervall såsom helgfria vardagar klockan 07.00–22.00. En dynamisk avgiftsmodell torde ge en mer precis prissignal för förbrukningsflexibilitet.

Fossila bränslen och miljökrav

Av förordningsförslaget ser Ei att det inte föreligger en direkt risk att den strategiska reserven finansierar investeringar i energiproduktion med fossila bränslen och de föreslagna miljökraven anses även vara lämpliga.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Ulrika Hesslow. Vid den slutliga handläggningen deltog även biträdande chefsekonom Jens Lundgren, chefsjuristen Göran Morén, enhetschefen Elin Broström samt analytikern Tobias Alkefjärd, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Ulrika Hesslow

Tobias Alkefjärd

Remissvaret publiceras på Ei:s webbplats.